

עצמאות - בין הווה ועתיד

"שבתודה - עצמאות" היא שבת המטרימה את יום העצמאות. מטרתה, כמו שבתות רבות ביהדות הקודמות לחגים, לדרוש אודות תכנון ומנהיגיו של החג.

מהלך:

1. מהי עצמאות?
2. מה בין שאיפה לעצמאיות ועצמאות?
3. מה חוגגים ביום העצמאות? הכרזת עצמאות הסטורית, הווה של עצמאות, או שאיפה של עצמאות?
4. על מה מודים ביום זה?
5. עצמאות- בין הווה לעתיד

1. מילון אבן שושן:

"עצמאות: עמידה ברשות עצמו, אי תלות באחרים, אוטונומיה"

- על פי ההגדרה המילונית, נסחו במילים שלכם מה אנחנו חוגגים ביום העצמאות? נסו למקם את דבריכם בקונטקסט היסטורי.
- האם הייתם מוסיפים להגדרה זו? משמיטים משהו ממנה?

2.

העם היהודי אינו חי חיים עצמיים זה מאות בשנים. עם שאינו מעורה בסביבת מולדתו, שאינו יוצר את חייו וקובע את גורלו מתוך רצונו החפשי אלא נתון בסביבה זרה, משועבד לרצון זר ומוכרח להסתגל לחיי-נכר, - עם זה מאבד גם כשרונו לחשוב מחשבת עצמו ומתרגל להגות במושגים שאולים ובצינורות זרים; וכשם שהוא מחקה את לשון העם הזר, שמותיו ומנהיגיו - כך הוא מחקה גם את סיסמאותיהם, הלכי-רוחם ותגובותיהם של אחרים. מהתבוללות רוחנית ומחשבתית זו לא נשתחררה עוד לגמרי אפילו התנועה הציונית. וכשהועמדנו עכשיו לפני הכרח של מלחמה, יש חשש שניקפס לסיסמאות ודרכי-מלחמה שאולות ממקור זר, שאינן הולמות את מצבנו וצרכינו..

(בן גוריון, תשובתינו לספר הלבן, בכינוס הסתדרויות-הנוער, ירושלים, 24 במאי 1939)

בן גוריון משתמש במילה "עצמיות" ולא במילה עצמאות. האם יש לכך משמעות לדעתכם? מה ההבדל בין השניים?

3.

שוב נעמוד מתוחים, נרגשים כתמיד, ובתחושת מחנק בגרון נשיר על ה"תקווה בת שנות אלפיים". וכשנסיים בחגיגות - "להיות עם חופשי בארצנו / ארץ ציון ירושלים", תצוף תמיהה: האם זו שיאה של התקווה? האם עצם הקמת הבית הלאומי, ויכולתנו לעשות בו ככל העולה על רוחנו- היא פסגת הכל?

אל תהי השגת היעד "להיות עם חופשי בארצנו", קלה בעיניכם. בודאי לעם שבמרבית שנותיו נכבש ונרמס בגלות קשה ומייסרת תחת עול זרים. שיבת ציון והקמת מדינת ישראל היתה בגדר נס, בהיותה תופעה שאיננה מתפרשת על ידי חוקי ההיסטוריה. בהשיגה הישגים אדירים אלו, עמדה הציונות ביעדים שהציבה לעצמה. היא בנתה "מקלט בטוח" בארץ ישראל ליהודי העולם, החזירה חלק גדול מעם ישראל לארצו העתיקה, והצליחה במטרתה העיקרית - הקמת מדינה יהודית.

ברם, יש להבדיל בין שחרור מעול זרים לבין עצמאות. עצמאות איננה רק חופש ותחושת שליטה אלא גם קבלת אחריות עצמית של אדם ועם לעיצוב חייו וגורלו, על פי מערכת השאיפות והערכים הפנימית שלו.

עם ישראל יצא לחרות משעבוד מצרים אך סכנת כישלון ארבה לו כל הדרך עד להר סיני, לקבלת תורה. ההיסטוריה מלמדת שדווקא אחרי שעמים משתחררים מכבלי שלטון זר, הם מתדרדרים לשחיתות, התנוונות והרס עצמי. לפיכך מטרת יציאת מצרים הוגדרה מראש: "שלח את עמי ויעבדוני". הניב המפורסם "שלח את עמי" הלקוח ממכות מצרים, מנותק מהקשרו בצורה מטעה. הכושים בדרום ארצות הברית חרטוהו על דגלם בשיר המפורסם בהשוותם את מאבקם לחרות עם דברי משה אל פרעה. ברם, שלוש מילים אלו אינן מופיעות לעולם בנפרד, אלא תמיד - "שלח את עמי ויעבדוני". ביטוי זה לעולם אינו יציאה מעבדות לחופש, אלא מעבדות לעול, לקבלת תורה מלאת חוקים וערכים, תוכן ומשמעות... זו גם משמעות עצמאותנו. במושגי יציאת מצרים המטרה העליונה היא לגבש תודעה וזהות ייחודיים, לעצב תרבות וערכים שיאפיינו את המדינה היהודית. (הרב איזנטל, רב הישוב חספין)

- מה דעתכם- האם חגיגת יום העצמאות היא על עצם האירוע ההסטורי, משהו שהושג, או שמא על שאיפה להשיג?
- אם יום העצמאות מקביל ליציאת מצרים, מה תהיה "קבלת התורה" הציונית?
- כיצד ניתן לבטא זאת בחגיגות יום העצמאות?

4.

בקום המדינה, עלתה שאלה האם יש לברך תפילת הלל- הודיה עם ברכה. בקטע לעיל מסביר הרב ראטה האם יש לברך את תפילת ההודיה, ה'הלל', עם ברכה. ב"ה. כ"ד אדר תשי"ב, ירושלים ת"ו. לכבוד יד"נ (=ידיד נפשי) הרב הגאון המהולל רב פעלים מו"ה (=מורנו הרב) יהודה לייב מימון שליט"א.

הנני להשיב בזה לכבוד תורתו על מכתבו היקר בדבר השאלה אודות ברכת שהחיינו ביום העצמאות, היינו ביום שהוכרזה תקומת מדינת ישראל... החתם סופר אורח חיים סימן קצ"א כתב שכך נוהגין כמה קהלות ישראל ומגדולי יחידיהם... ועיין בחת"ס או"ח סי' קס"ג בסופו שכתב שיפה עשה ציבור או יחיד לקבוע יום מועד לעצמם ביום שנעשה להם נס.. וממילא פשיטא בנידון שלנו הנוגע לציבור של כלל ישראל, [א] ויש כאן פדיון מעבדות לחירות שנגאלנו משיעבוד מלכויות ונעשינו בני חורין והשגנו עצמאות ממלכתית, וגם הצלה ממייתה לחיים שניצלנו מידי אויבינו שעמדו עלינו לכלותנו, בודאי חובה עלינו לקבוע יום טוב. ויפה כיוונו המנהיגים שקבעו את היום הזה דווקא, אשר בו היה עיקר הנס שיצאנו מעבדות לחירות ע"י הכרזת העצמאות, ואלמלא נעשית ההכרזה באותו היום והיתה נדחית ליום אחר אז היינו מאחרים את המועד ולא היינו משיגים את ההכרה וההסכמה של המעצמות הגדולות שבאומות העולם, כידוע. [ב] ונס זה משך אחריו גם את הנס השני של ההצלה ממות לחיים הן במלחמתנו נגד הערבים בארץ ישראל, והן הצלת יהודי הגולה מיד אויביהם במקומות מגוריהם שעלו לארץ ישראל. [ג] ובא על ידי כך הנס השלישי של קיבוץ גלויות.

(הרב משולם ראטה, "בענין אם לומר הלל ושהחיינו ביום העצמאות", שו"ת קול מבשר, חלק א סימן כא)

- על מה מודים ביום העצמאות? האם זה הלל על העבר/ ההווה?

.5

אסתר רזילנאור (תנועת החרות):

אדוני היר"ר, כנסת נכבדה. אני מציעה להעביר את הדיון על אודות יום הקוממיות לוועדת החוקה, כדי שוועדת החוקה תקבע את הדבר לדורות. יחד עם זה אני מציעה לשנות את שמו מ"יום הקוממיות" ל"יום העצמאות". זהו שם הרבה יותר פשוט, אולי לא כלכך חגיגי אבל דוקא מושם כך הוא טוב. אנחנו לא השגנו ואסור שייוצר הרושם שכבר השגנו הכל וכבר שבעה נפשנו. בספר "שמשון" שנכתב ע"י ראש בית"ר זאב ז'בוטינסקי, כתוב: "יאכל אדם עד אשר יישאר הרעב בקרבו ואל תאכל עד השובע". צריך שיישאר הרעב הזה, הרעב לחג, הרעב לנצחון ולהישג' הרעב לקוממיות עברית. טרם נחלנו את הנצחון ויש להעלות את ירושלים על ראש שמחותינו ובכל שמחותינו. גם את מחצית הדרך או את הפסיעה הראשונה יש לקרוא בשמה המדויק: "פסיעה ראשונה".

- נסו לחדד את ההבדל בין קוממיות לעצמאות
- האם ניתן לשמר את הרעב ובוב בזמן לחגוג את ההווה ?
- לו יכולנו להגדיר תחושה אחת איתה היינו רוצים לצאת מיום העצמאות -מה היא הייתה?

הימים שעוד נכוננו לנו/ עדית פאנק וחנן יובל

הימים שעוד נכוננו לנו
שיהיו נכונים, שיהיו רכונים
שיהיו מעלינו כמו כפות תמרים.
ואנחנו שני המינים,
נברך עליהם,
ובין כפות ידינו
ידריכו קשתם כוכבים רחוקים
להביט בנו מתוך הלילות,
ולא נבוש להיות מוארים בימים, בימים.
והאפלה תביא תבונה אל לילותינו
ועין תהיה בנו זבת דמעות רכות של דבש בחלב,
ושבעה מינים, פי שבעה מונים
בבגרותו יבשיל ליבנו.

כנפי רוה:

- נסה/י לחשוב על מאורע בהסטורית המדינה עליו את/ה מודה?
- חשב/י על דבר מה מתוך ההווה הנוכחי עליו את/ה מודה?
(מעריכה/ משבחת/ גאה)
- חשב/י על נקודה אליה היית רוצה לראות את המדינה שלנו מגיע בעתיד
(קרוב/ רחוק)